

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2017. május 17.

**PEDAGÓGIA
ISMERETEK**

**EMELT SZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató a vizsgázók teljesítményének értékeléséhez
(az értékelő tanárok részére)

A javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válaszokra kizárólag a megadott pontszámok adhatók.

A megadott pontszámok további bontása csak ott lehetséges, ahol erre külön utalás van. Az így kialakult pontszámok csak egész pontok lehetnek.

1. Határozza meg a nevelés fogalmát!**10 pont**

A nevelés olyan értékátadó, értékrendszert kialakító, fejlesztő folyamat és hatás, amelynek célja, hogy az egyént képessé tegye életfeladatai megoldására. A fejlesztő hatás kétféle lehet: a tervszerű tevékenység (pl. óvodai, iskolai, család) és egyéb környezeti hatások (pl. család, baráti kör). Ezek párhuzamosan hatnak az emberre.

Minden helyes kulcsszó két pontot ér.

Szakmailag helyes minden más válasz is elfogadható.

2. Az oktatási módszerek megválasztását befolyásoló tényezők közül írjon öt példát!**5 pont**

Az oktatás módszerét befolyásolja:

- Az oktatás célja
- A tananyag
- A didaktikai feladatok
- A tanulók életkori sajátosságai
- A tantárgy sajátosságai
- A tárgyi feltételek
- A pedagógus szakmai felkészültsége, jártassága

(Szakmailag helyes, egyéb válasz is elfogadható.)

Minden jó megoldásért 1 pont adható.

Szakmailag helyes minden más válasz is elfogadható.

3. Soroljon fel a nevelés színterei közül ötöt!**5 pont**

- a. Család
- b. Óvoda
- c. Iskola
- d. Baráti kör
- e. Lakókörnyezet

Minden jó megoldásért 1 pont adható

4. *Olvassa el az alábbi állításokat! Húzza alá azokat a mondatokat, melyek tartalma igaz!* **5 pont**

Az érzékelés válasz az érzékszervekre ható energiákra.

A figyelem az észlelés kiemelése, élesebbé tétele, valamely részlet fókuszba állítása.

A szerepjáték lényeges eleme a szabályok betartása.

Az emberi szükségletek piramisának legalsó szintjén az alapvető élettani szükségletek helyezkednek el.

A tanulás elsősorban biológiai adottságok kibontakozásában megvalósuló fejlődési forma.

A tekintélyelvű nevelő gyakran büntet, értékelése globális jellegű.

Az inklúzió fogalma teljesen azonos az integráció fogalmával.

Az egyes életkorokban fennálló közös sajátosságokat életkori sajátosságoknak nevezzük.

Minden jó megoldásért 1 pont adható.

5. *Csoportosítsa a nevelési módszereket az alábbi táblázat felhasználásával! Pótolja a hiányzó részeket!* **5 pont**

<i>Meggyőzés módszerei</i>	<i>Tevékenység megszervezésének módszerei</i>	<i>Magatartásra ható módszerek</i>
Példa, példakép	Követelés	<i>Ösztönző módszerek</i>
<i>Beszélgetés</i>	Ellenőrzés	<i>Kényszerítő módszerek</i>
Vita	Értékelés	Gátlást kiváltó módszerek
<i>Bírálat, önbírálat</i>	Gyakorlás	
Előadás, tájékoztatás		

Minden jó megoldásért 1 pont adható.

6. Mutassa be a családi nevelés jelentőségét a szocializáció szempontjából!**10 pont**

A szocializáció folyamatában a **családnak kitüntetett szerepe van**: itt alakulnak ki azok az **értékek**, amelyek megszabják cselekvéseink fő irányát, a **más emberekhez való viszonyokat**, és itt alakul ki az egyén **társadalmi szerepkészlete** (apa, anya, férfi, női szerepek). A **szocializáció kétirányú folyamat**: nemcsak a felnőtt hat a gyermekre, hanem a gyermek is formálja a család felnőtt tagjait (felelősségvállalás, közös döntéshozatal, toleranciakészség).

Minden helyes kulcsszó két pontot ér.

Szakmailag helyes minden más válasz is elfogadható.

7. Soroljon fel a család szocializációs funkciói közül hetet!**7 pont**

A családban valósul meg:

- A gyermek szocializációja, önálló családi életre való felkészítése
- A családok értékadó tevékenysége révén valósul meg a társadalom rétegeinek reprodukálása
- Családban történik a beteg és az idős családtagok ápolása, gondozása
- Kommunikáció
- Együttes élmények
- Családi rítusok, ünnepek
- Generációs kapcsolatok mintája
- Konfliktusmegoldási módok megtapasztalása
- Szerepek, értékek elsajátítása

Minden jó megoldásért 1 pont adható.

Szakmailag helyes minden más válasz is elfogadható.

8. Olvassa el az alábbi állításokat és jelölje igazságtartalmukat I (igaz) vagy H (hamis) betűvel! **5 pont**

Freud elmélete értelmében a pszichoszexuális fejlődés látencia szakasza a kisiskoláskorra jellemző.	I
Ericsson a fejlődésről pszichoszociális elméletet alkotott.	I
Piaget szerint az óvodások már képesek megérteni és betartani a szabályokat, egyre nyitottabbak társaikkal szemben.	H
Freud szerint a csecsemőkori örömforrás a száj és környéke. Ezt a fejlődési szakaszt orális szakasznak nevezi.	I
Ericsson szerint az óvodáskor krízise az intimitás/izoláció.	H

Minden jó megoldásért 1 pont adható.

9. Ismertesse az óvodáskor jellemzőit! **20 pont**

A **3–6, 7 éves kor** az óvodáskor. Az **anatómiai alkatot** még mindig a kisgyermekkorra jellemző, annak még harmonikusabb megjelenése. Az **idegrendszer fejlődését** a feltételes idegkapcsolatok gyarapodása, gyors kialakulása jelzi, amely mind a megismerés, mind a cselekvés szférájában jelentősen alakítja a gyermek pszichikumát. Az óvodáskorú gyermeknek **nagy a mozgásigénye**. **Mozgásai** mind biztonságosabbá, harmonikusabbá válnak, finoman összehangolódnak. A korábban megjelent pszichikus funkciók kibontakozásának korszaka. A fő tevékenységi forma a szerep- és konstrukciós **játék**, ami nagy lendülettel fejleszti az analízis és szintetizáló képességét, szemléletes, képszerű gondolkodását, fantáziáját. Ebben a szakaszban jut el a gyermek az értelmi szinkretizmus fokára: **sajátos világméretű alakít ki**, amelyben a hiányzó ismereteket **meseszerű elemek pótolják**. Az időszak végére a gyermek megtanul különbséget tenni a valóság és a képzelet világa (mese, álom, játék) között. Az egyre szaporodó **"Miért?" kérdések** az érdeklődés szélesedéséhez vezetnek, amelyben már a nemi kíváncsiság is megjelenik. A magatartást döntően az **érzelmek irányítják**, az utánzásos tanulást is az érzelmek vezetik. A tovább erősödő önállósulási vágy korlátozása dackorszakot vált ki (első dackorszak). A dac a jól fejlődő személyiség mutatója. A gyermek felismeri saját személyiségének formáját. Észrevehető a gyermekek közti különbség: felfogóképesség, mozgékonyság, közlékenység. Az óvodás a vele egyező nemű szülővel azonosul, de kisajátítaná a másik szülőt is, és ez feszültséget okoz mindkét szülőhöz való érzelmi viszonyulásában.

Szakmailag helyes minden más válasz is elfogadható. Legalább 10 jellemző kulcsszó ismertetése kulcsszavanként 2-2 pont.

10. Írjon a felsorolt szereptípusokhoz egy-egy példát!**4 pont**

- a. Pervazív szerepek: **nemi szerepek**
- b. Családi szerepek: pl. **anya, gyermek**
- c. Foglalkozási szerepek: **pl. tanár, orvos**
- d. Szituációs szerepek: pl. **vásárló, utas**

Minden jó megoldásért 1 pont adható.

Szakmailag helyes minden más válasz is elfogadható.

11. Határozza meg a konfliktus fogalmát!**10 pont**

A konfliktus az egyének vagy társadalmi csoportok közötti olyan ütközés, amely mögött igények, szándékok, vágyak, törekvések, érdekek, szükségletek, nézetek, vélemények, értékek szembenállása húzódik meg. Harcra, összeütközésre akkor kerül sor, amikor a felek viselkedése akadályozza egyikük vagy másikuk igénveinek érvényesítését, vagy értékrendjük különböző.

Minden helyes kulcsszó két pontot ér.

Szakmailag helyes minden más válasz is elfogadható.

12. Az alábbiakban konfliktuskezelési módokat és jellemzőiket olvashatja. Kösse össze az összetartozókat!

5 pont

Problémamegoldás	Kitérés, időnyerés
Elkerülés	Önérvényesítés és győzelemre való törekvés érdekében
Versengés	Együttműködés, a másik személy szempontjainak elfogadása
Alkalmazkodás	Egyszerre önérvényesítő és együttműködő magatartás
Kompromisszum	Kölcsönös engedmények a kivitelezhető megoldás érdekében

Minden jó megoldásért 1 pont adható.

13. Húzza alá a helyes választ!**3 pont****Melyik nem oktatási módszer?**

- **Meggyőzés módszerei**
- Előadás
- Magyarázat
- Szemléltetés

Melyik nem igaz a NAT-ra?

- 10 műveltségi területet érint.
- **Szigorúan meghatározza a tanítási órák számát.**
- Tantárgyi irányelveket határoz meg.
- Műveltségi területenként határozza meg az általános műveltséget megalapozó szakaszon folyó nevelő-oktató munka kötelező és közös céljait, a nevelő-oktató munka alapjául szolgáló ismeret, készség és képesség jellegű követelményeit.

Melyik nem kognitív folyamat?

- Érzékelés
- **Ébrenlét**
- Figyelem
- Emlékezet

*Minden helyes válasz egy pontot ér.***14. Egészítse ki a mondatot! Írja a pontozott vonalra a megfelelő fogalmat! 6 pont**

Az.....**öröklés**.....az a folyamat, amely során az utódok az elődökhöz hasonló tulajdonságokkal, adottságokkal jönnek a világra. Ilyenek az adott fajra általánosan jellemző sajátosságok, az idegrendszer típusa, a szülők speciális jellemzői, tulajdonságai, az örökletes betegségek, a betegségekre való hajlam.

Az.....**érés**..... a pszichikus fejlődés egyik formája, egy adott szintre való eljutás folyamata. Megkülönböztetünk biológiai érést és spontán, nem tudatos ráhatás eredményeként megjelenő érést. A biológiai érés a tanulás megalapozója, belső feltétele, a tanulással szoros kölcsönhatásban áll. Az érés biztosítja a fejlődés struktúráját, a tanulás pedig a dinamikáját. A biológiai érés viszonylag független a külső hatásoktól. Az érés másik jelentése során végbemenő folyamat érettebbé, fejlettebbé váláshoz vezet.

.....**Tanulásnak**..... nevezünk a szervezetben végbemenő minden olyan változást, amely tapasztalatszerzés, gyakorlás, ismétlés következtében megy végbe, és viselkedésváltozást eredményez. A tanulás az érési folyamatokon alapul, de feltétele is az érésnek. Az egyén mind az érésben, mind a tanulásban magasabb szintre jut. Az érés és tanulás állandó felcserélődése folyamán fejlődik az egyén.

Minden helyes válaszért 2 pont adható.